

XIII. Uppfostringsnämnden.

Den af Uppfostringsnämnden till Stadsfullmäktige inlemnade berättelsen, omfattande Nämndens verksamhet under åren 1899 och 1900, är af följande innehåll:

„Två år hafva förflutit, sedan genom Stadsfullmäktiges beslut af den 7 Januari 1899 en Uppfostringsnämnd tillsattes i Helsingfors. Tiden, under hvilken denna verkat, är ännu alltför kort, för att någon större erfarenhet skulle kunnat vinnas. Dock har Nämnden redan nu ansett sig böra lämna en kort redogörelse för sin verksamhet under dessa år.

Det arbete, som uppdrogs åt Uppfostringsnämnden, var för dennas medlemmar helt och hållet nytt, i det att de ej hade någon erfarenhet att stödja sig på; Uppfostringsnämnden i Helsingfors är veterligen äfven den första af detta slag i hela landet. Nämnden har därför försökt gå så försiktigt till väga som möjligt, på dett att ej hela arbetet skulle komma att lida genom att detsamma från början fördes in på orätt spår.

Det första året af Uppfostringsnämndens verksamhet åtgick till förberedande arbeten. Cirkulär kringsändes till stadens folkskolor, arbetshus för barn, barnträdgårdar, Föreningen för välgörenhetens ordnande m. fl., och erhöles sålunda anvisningar på öfver 100 barn, hvilka ansågos böra komma i åtnjutande af Uppfostringsnämndens omvårdnad. Vid anvisningarnas gifvande hade emellertid mycket olika principer gjort sig gällande, i det att t. ex. en del ansett Uppfostringsnämnden för något slags disciplinskommission, hvilken ägde lämna handräkning, om en elev visat sig bångstyrig och håglös i skolan, om något hem borde besökas o. s. v. Vid närmare undersökning visade det sig äfven, att af de anmälda barnen en stor del ej behöfde komma i fråga. Dock var antalet af dem, hvilka kräfde åtgärder från Nämndens sida icke så litet, hvarför Nämnden genast måste tänka på någon utväg att omhändertaga de barn, hvilka i främsta rummet borde komma i åtnjutande af särskild omvårdnad.

Då det gällde att bestämma lämpligt uppfostringssätt för barn af antydde slag, tedde sig för Nämnden såsom ett oeftergifligt villkor, med hänsyn till framgången af uppfostringsarbetet, att de omhändertagna förflyttades till landet för att de där, undanryckta stadslifvets frestelser, småningom skulle växa in uti nya och bättre förhållanden. Redan under

ett antal år hade stadens Fattigvårdsstyrelse i Lojo socken underhållit en asyl för värnlösa barn, och beslöt Uppfostringsnämnden söka åstadkomma asyler af i det närmaste enahanda slag. Dessa asyler eller uppfostringsanstalter skulle icke vara internat, utan borde anstaltens alumner utackorderas hos bönder eller torpare, alla så nära hvarandra att de kunde besöka en gemensam af Nämnden underhållen skola, hvars föreståndare äfven hade uppsikt öfver utackorderingsställena.

I slutet af år 1899 ingick Uppfostringsnämnden till Stadsfullmäktige med förslag att tre asyler af ofvan antydda slag: en för finska och en för svenska talande gossar samt en för flickor, skulle anläggas. Stadsfullmäktige beviljade dock medel endast för tvenne uppfostringsanstalter, lämnande åt Uppfostringsnämnden att afgöra, om båda skulle inrättas för gossar, eller den ena för gossar och den andra för flickor.

Enär för Nämnden ställes i utsigt att på relativt förmånliga villkor få flickorna utackorderade i ett privat uppfostringshem och då redan från början förutses kunde, att antalet flickor, som komme att omhändertagas, skulle blifva jämförelsevis mindre, stannade Nämnden vid beslutet, att den ena anstalten skulle inrättas för svenska talande gossar och förläggas till svensk kommun, den andra åter för finska talande gossar i finsk kommun. Sedan skriftliga förfrågningar om plats för uppfostringsanstalterna gjorts i många af Nylands kommuner och flere ställen tagits i ögnasikte, upphyrdes för den svenska anstalten lokal å Käsäs hemman i Paipis by af Sibbo socken samt för den finska å Ylisseppälä lägenhet i Tavola by och Nummis socken. Nämda byar ligga något afsides från allmän landsväg och äro så stora och tätt bebyggda, att åtminstone 25 gossar, — ett större antal böra dylika anstalter som dessa icke emottaga — kunna utackorderas uti gårdar, belägna i skolans närhet.

Emedan föreståndareplatsernas ledigansläende och besättande, inventariers anskaffande m. m. tog tid i anspråk, kunde anstalterna icke öppnas förrän i medlet af Mars 1900, då till Sibbo sändes 9 och till Nummis 12 gossar. Detta antal har småningom ökats, så att den svenska anstalten, då detta skrives, räknar 22, den finska 29 elever, hvilket sistnämnda tal sålunda redan öfverstiger det maximum 25 gossar, som af Nämnden lämpligen ansetts kunna sammanföras i en anstalt. Skolämnena och kurserna äro desamma som i högre folkskola, utom att åt handarbete och handtverk anslagits 4 veckotimmar. Nämnden har äfven trädt i förbindelse med resp. distriktsinspektorer, hvilka förklarar sig villiga att under sina tjänsteresor inspektera undervisningen i anstalternas skolor.

Då man ej kan hoppas, att gossarnas karaktär under den korta skoltiden hunnit så stadga sig, att de genast efter slutad skolkurs utan fara för sig sjäfvä kunde återvända till hufvudstaden och utsättas för dess och gamla kamraters lockelser, och då de med endast 4 timmars handverksundervisning i veckan icke kunnat vinna sådan yrkesskicklighet, att de på egen hand kunde upptaga kampen för tillvaron, har det varit Nämndens tanke att på skolkursen skulle följa en lärotid hos mästare för de gossar, som visat fallenhet för något yrke, eller hos jordbrukare för dem, som visat håg och lust för landtmannens göromål. Åt gossarna skulle skaffas lämpliga platser genom Uppfostringsnämndens försorg, och de skulle fortsättningsvis någon tid stå under dess uppsikt och målsmanskap. Under denna lärotid behöfde ej Nämnden drabbas af några nämnvärda utgifter för gossarnas underhåll, enär kostnaderna härför skulle betäckas genom värdet af deras arbete.

Endast 11 flickor hafva omhändertagits. Af dessa äro 7 utackorderade i fröknarna D. v. Schantz och B. Hernbergs privata uppfostringshem i Wichtis socken och 4 hos enskilda personer. Alla erhålla undervisning i samtliga läroämnen, som förekomma i högre folkskola. Att antalet af flickor, som omhändertagits, är så litet beror ej på att sådana ej skulle finnas eller anmälts, utan därpå att föräldrar i allmänhet ej kunnat förmås att lämna dessa ifrån sig, där de ej hunnit så långt på lastens väg, att det ej mera varit hopp om deras förbättring med de resurser, som stått Uppfostringsnämnden till buds.

Ehuru det icke saknats exempel på att föräldrar önskat öfverlemna sina barn åt Uppfostringsnämnden blott för att slippa att föda dem, hafva de i allmänhet dock endast med svårighet kunnat öfvertalas att lämna dessa ifrån sig. I många af de fall, där ett ingripande syntes allra mest af nöden, har Nämnden stått maktlös, då i vårt land icke någon lag om tvångsuppfostran förefinnes. I fyra dylika fall har det dock lyckats Nämnden att genom Förmyndarenämndens bistånd få barnen under sin omvårdnad. Genom domstolsutslag hafva föräldrarna beröfvats sin uppfostringsrätt, och Nämndens sekreterare har utsetts till barnens förmyndare. Själffallet måste då mycket graverande anmärkningar mot föräldrarnas fräjd hafva förefunnits, men polisens förteckningar och fräjdebevisen hafva i detta afseende lämnat det erforderliga bevismaterialet.

Jämlikt sin instruktion har Uppfostringsnämnden omhändertagit vanartad ungdom och barn, mot hvilka målsmans vård och skolans tukt visat sig maktlösa eller hvilkas sedliga utveckling det annars kräft, d. v. s.

hvilkas föräldrar och hemförhållanden varit sådana att barnens uppfostran äfventyrats. Också med den strängaste tolkning af instruktionens något allmänna uttryck blir antalet af sådana, som borde omhändertagas, mycket stort och större än Nämndens resurser medgifvit. Redan detektiva afdelningens statistik för det gångna året upptager 109 minderåriga lagöfverträdare, hvarvid bör ihågkommas, att antalet af dem, hvilkas förbrytelser af en eller annan anledning ej kommit till polisens kännedom, helt säkert är vida större. Från stadens folkskolor skiljas årligen eller utebli ett mycket stort antal barn, hvilka, då uppfostran från föräldrarnas sida i dessa fall ej är att bygga på, äro undandragna allt uppfostrande inflytande. Uppfostringsnämnden har därför försökt gå till väga med den största urskiljning vid barns omhändertagande och nödgats lämna åt sitt öde många, om hvilka det med tämligen stor säkerhet kunnat förutses, att de, utsatta för gatulifvets dåliga inflytelser, snart skola råka på afvägar. Funnes vid stadens folkskolor s. k. afsöndrings- och skolkareklasser med lärare, som hade nödig befogenhet för disciplinens upprätthållande, skulle måhända många tvingas att inhämta nödiga kunskaper och under sträng tukt vänjas vid regelbundna lefnadsförhållanden och på denna väg räddas för samhället, i stället för att, såsom nu ofta sker, gå en säker moralisk undergång till mötes. Detta kunde då åstadkommas mot jämförelsevis ringa kostnader, under det uppfostran uti de af staden bekostade uppfostringsanstalterna måste enligt sakens natur ställa sig så dyr, att på långt när icke alla, hvilkas folkskolekurs af en eller annan anledning blifvit afbruten, kunna komma i åtnjutande däraf.

Vanartad ungdom, „ligapojkar“ o. d., som kommit ur den egentliga skolåldern, har Uppfostringsnämnden tills vidare icke kunnat taga befattning med. De försök, som gjorts att skaffa platser åt sådana på verkstäder i staden, hafva ej ledt till önskad resultat, i det att gossarna snart blifvit bortkörda för lättja och håglöshet. Ett oeftergiftigt villkor för att kunna inverka uppfostrande på dylika individer synes vara att undandraga äfven dem stadslifvets frestelser. Anläggandet på landet af något slags arbetshem, där dessa under lämplig mästars uppsikt skulle vänjas till arbete och lära sig ett yrke, torde vara ett önskningsmål, som med tiden, och detta ju förr dess bättre, måste förverkligas.

De vanligaste orsakerna till vanart hos de barn, som af Uppfostringsnämnden omhändertagits, äro enligt hvad de inhämtade upplysningarna gifva vid handen, att sökas uti sorgliga hemförhållanden. Där barnen i hemmet dageligen äro vittnen till föräldrarnas supiga och osedliga lif,

där har man ej annat att vänta än att de skola blifva vanartade. Sådana föräldrar göra sig icke heller samvete af att sända sina barn ut för att tigga, antingen öppet eller under sken af att försälja diverse småsaker, sålunda direkt vänjande dem vid ett lif på gatan med alla dess skuggsidor. Men äfven barn till aktningsvärda föräldrar hafva för vanart blifvit omhändertagna. I sådana fall synes orsaken till att barnen råkat på afvägar vara att söka uti föräldrarnas bristande uppfattning af att barn i hufvudstaden behöfva verklig eftersyn och i svårigheten att åstadkomma sådan; detta har äfven öppet medgifvits af många föräldrar. I flera fall äro både fadren och modren i arbete hela dagen, medan barnen äro öfverlämnade åt sig själfva. Men äfven när mödrarna äro hemma, se de ofta gärna och betrakta det såsom en lättnad, att barnen hålla sig ute. Svårigheten att förvärfva det dagliga brödet gör äfven, att många sända eller tillåta sina barn att sälja tidningar på aftnarna. Detta ha föräldrarna oftast bittert fått ångra, i det att barnen snart börjat förlösa sina pengar på snask o. d. samt lärt sig trifvas på gatan, och detta stundom så väl, att de under den varmare årstiden icke på veckotal visat sig i hemmen. De hafva lifnärt sig utom med tidningsförsäljning genom att erbjuda sina tjänster såsom bärare på torg och i saluhallar, därunder äfven ofta görande sig skyldiga till snatteri. Ingenting ovanligt är heller, att öl, porter och annat tillgripes för att sedan förtäras i källare, lider eller på vindar, hvarest äfven nätterna tillbringas. Med ett sådant lif kan själfallet en regelbunden skolgång icke förenas.

Då Uppfostringsnämnden vid uppgörandet af budgetförslag för det gångna året icke hade någon erfarenhet att hålla sig till och då icke ens platserna för uppfostringsanstalterna voro bestämda, har det icke kunnat undvikas, att några poster i förslaget öfverskridits, medan andra åter lämnat behållning. Anslaget till expensmedel har sålunda något öfverskridits, hufvudsakligen emedan nödiga blanketter, formulär till kontrakt m. m. tryckts i så stora upplagor, att de fylla behovet för flera år framåt. Äfven af inventarier och skolmaterial har anskaffats mer, än hvad som vid kostnadsförslagets uppgörande ansågs oundgängligen nödvändigt under första året, och komma förty kostnaderna därför framdeles att blifva jämförelsevis obetydliga. Utackorderingskostnaderna per elev hafva äfven stigit högre än beräknadt var. Detta har berott på, att det varit allmänt känt, att här ifrågavarande barn omhändertagits för vanart, hvilket stundom framkallat alldeles öfverdrifna betänkligheter mot deras emottagande. Vidare har det varit nödvändigt att utackordera alla

till samma anstalt hörande gossar i en och samma by samt därtill ännu taga hänsyn till personernas lämplighet såsom uppfostrare. Utackorderingsavgiften för elev under månaden har varit i medeltal uti Sibbo c. 12 och i Nummis c. 11 mark i stället för beräknade 10. Uppfostringsnämndens samtliga utgifter hafva under året uppgått till 15,008 mark 4 pi; föräldrarnas bidrag till barnens underhåll ha utgjort 367 mk 90 pi. Af det anslag, stort 18,800 mark, som af Stadsfullmäktige för Nämndens ändamål beviljats för år 1900, har sålunda användts 14,640 mark 14 pi, hvadan en besparing på 4,159 mark 86 pi förefinnes. Huru utgifterna fördelat sig på de särskilda posterna ses af närslutna tablå“.

Tablå öfver Uppfostringsnämndens inkomster och utgifter år 1900:

	<i>Fr. g.</i>	<i>pi.</i>	<i>Fr. g.</i>	<i>pi.</i>
Debet.				
Behållning från 1899	—	—	3	58
<i>Uppfostringsnämnden:</i>				
sekreterarens arvode	1,200	—		
vaktmästare arvode	100	—		
expensmedel	500	—	1,800	—
<i>Uppfostringsanstalterna i Sibbo och Nummis, enskild utackordering och läkarebesiktning:</i>				
• förskott, lyftadt i Mars	3,500	—		
” ” i Maj	5,000	—		
” ” i Oktober	1,000	—		
” ” i November	2,500	—		
” ” i December	1,500	—	13,500	—
föräldrars bidrag till barnens underhåll under April . . .	6	60		
” ” ” ” ” under Maj	34	50		
” ” ” ” ” under Juni	35	—		
” ” ” ” ” under Juli	25	—		
” ” ” ” ” under Augusti	75	—		
” ” ” ” ” under September	30	—		
” ” ” ” ” under Oktober	72	50		
” ” ” ” ” under November	40	65		
” ” ” ” ” under December	48	65	367	90
Summa	—	—	15,671	48

	<i>Fmf.</i>	<i>pi.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>pi.</i>
Kredit.				
<i>Uppfostringsnämnden:</i>				
sekreterarens arvode	1,200	—		
vaktmästarearvode	100	—		
expensumodel	591	95	1,891	95
<i>Uppfostringsanstalten i Sibbo:</i>				
aflöningar	1,433	68		
hyra	187	50		
ved och lyse	219	25		
utackorderingskostnader	1,342	65		
beklädnadskostnader	124	55		
reskostnader	105	90		
postporto och telefonafgift	15	—		
läkarevård	11	15		
inventarier	2,018	75		
diverse	83	90	5,542	33
<i>Uppfostringsanstalten i Nummis:</i>				
aflöningar	1,415	99		
hyra	225	—		
ved och lyse	103	80		
utackorderingskostnader	1,574	70		
beklädnadskostnader	212	45		
reskostnader	262	37		
läkarevård	21	43		
inventarier	1,975	49		
postporto, telefonafgit och diverse	123	20	5,914	33
<i>Enskild utackordering . . . . .</i>	—	—	1,545	43
<i>Läkarebesiktning . . . . .</i>	—	—	114	—
Behållning till 1901 vid Uppfostringsnämnden	548	95		
Uppfostringsanstalten i Sibbo	56	43		
Uppfostringsanstalten i Nummis	58	06	663	44
Summa	—	—	15,671	48